

[PRIMARY SCHOOL CLASSROOM ASSESSMENT (PBD) IMPLEMENTATION
EVALUATION IN SHAH ALAM, SELANGOR]

PENILAIAN PELAKSANAAN PENTAKSIRAN BILIK DARJAH (PBD)
SEKOLAH RENDAH DI SHAH ALAM, SELANGOR

MAZARUL HASAN MOHAMAD HANAPI¹

SATHIAH DEVI VADIVELU²

NORAZIMAH ZAKARIA³

MOHD SYAUBARI OTHMAN⁴

^{1,2,3,4}Universiti Pendidikan Sultan Idris (UPSI), MALAYSIA.

Email: mazarul@fpm.upsi.edu.my

Received: 10th Mac 2022

Accepted: 25th April 2022

Published: 31st December 2022

Abstract

This study is an attempt to look at the implementation of Classroom Assessment (PBD) in primary schools by teachers. The PBD program is a transformation in our country's Education system, and is an alternative government assessment system by reviewing the existing assessment system in an effort to make schooling non -examination -oriented. Based on the findings by Halimah Jamil and Rozita Radhiah Said (2019), countries such as South Korea, the United States and Canada are among the countries that have long practiced assessment in their education systems. The main purpose of this study is to identify the level of understanding of teachers on the implementation of Classroom Assessment (PBD). The study of PBD assessment is important to all parties, especially teachers. Through this study, teachers can find out the extent to which their knowledge can help the development of students. This study as a whole chooses to use quantitative research methods to explore and understand the problems that occur in the implementation of PBD by teachers in schools. In addition, this study is also expected to help solve problems, methods or approaches that can be used in an effort to increase the level of understanding of teachers during the implementation of PBD.

Keywords: Classroom Assessment (PBD), teacher knowledge, 21st Century Education (PAK-21)

ABSTRAK

Kajian ini adalah usaha untuk melihat pelaksanaan Pentaksiran Bilik Darjah (PBD) di sekolah rendah oleh guru. Program PBD merupakan suatu transformasi dalam sistem Pendidikan negara kita, dan merupakan suatu sistem pentaksiran alternatif kerajaan dengan mengkaji semula sistem penilaian sedia ada dalam usaha menjadikan persekolahan tidak akan berorientasikan peperiksaan. Berdasarkan dapatan oleh Halimah Jamil dan Rozita Radhiah Said (2019), negara seperti Korea Selatan, Amerika Syarikat dan Kanada adalah antara negara yang telah lama mengamalkan pentaksiran dalam sistem pendidikan mereka. Tujuan utama kajian ini adalah untuk mengenal pasti tahap kefahaman guru terhadap pelaksanaan

Pentaksiran Bilik Darjah (PBD). Kajian terhadap pentaksiran PBD penting kepada semua pihak terutama guru. Melalui kajian ini, guru dapat mengetahui sejauh mana pengetahuan mereka dapat membantu perkembangan murid. Kajian ini secara keseluruhannya memilih untuk menggunakan kaedah penyelidikan kuantitatif bagi menyelongkari dan memahami permasalahan yang berlaku dalam pelaksanaan PBD oleh guru di sekolah. Selain itu, kajian ini juga diharapkan dapat membantu menyelesaikan masalah, kaedah atau pendekatan yang boleh diguna pakai dalam usaha meningkatkan tahap kefahaman guru semasa pelaksanaan PBD.

Kata Kunci: Pentaksiran Bilik Darjah (PBD), pengetahuan guru, Pendidikan Abad Ke-21 (PAK-21)

PENDAHULUAN

Menurut Bahagian Pembangunan Kurikulum (BPK) 2019, PBD merupakan pentaksiran yang berterusan dalam sesi pengajaran dan pembelajaran bagi mendapatkan maklumat tentang perkembangan, kemajuan, kebolehan dan pencapaian murid di samping memberi maklum balas tentang pengajaran guru. Perkembangan murid secara holistik tidak akan tercapai sekiranya pengajaran yang diterima hanya berfokus kepada peperiksaan semata-mata. Kenyataan ini dipersetujui Datuk Dr. Amin bin Senin (Mantan Ketua Pengarah Pelajaran Malaysia, Kementerian Pendidikan Malaysia) melalui kenyataannya dalam Berita Harian bahawa kaedah peperiksaan hanya akan menyebabkan pembelajaran dalam bilik darjah semakin tidak berfokus. Murid perlu diberi peluang untuk lebih aktif di sekolah. Tahap perkembangan murid dapat dilihat melalui aktiviti-aktiviti yang dilakukan. Kecemerlangan murid dalam bidang akademik bukanlah kayu pengukur kejayaan mereka. Melalui PBD guru boleh mendapatkan maklumat tentang sejauh mana murid tahu, faham dan boleh buat atau telah menguasai apa-apa yang dipelajari berdasarkan pernyataan standard yang telah ditetapkan mengikut tahap-tahap pencapaian seperti dihasratkan dalam dokumen kurikulum. Murid-murid dinilai secara adil dan saksama sebagai individu dalam masyarakat berdasarkan keupayaan, kebolehan, bakat, kemahiran dan potensi diri tanpa dibandingkan orang lain.

Dalam konteks pendidikan, pentaksiran ialah proses pembelajaran yang merangkumi aktiviti menghurai, mengumpul, merekod, memberi skor dan menginterpretasi maklumat berkaitan pembelajaran seseorang bagi sesuatu tujuan Lembaga Peperiksaan Malaysia, (2000). Dapat disimpulkan bahawa pentaksiran dalam pendidikan merupakan proses berterusan untuk menginterpretasi maklumat yang diperolehi semasa dan selepas aktiviti pengajaran dan pembelajaran untuk membuat perancangan yang seterusnya.

KAJIAN LITERATUR

Kajian Hanapi, M. H. M., Zakaria, N., & Muner, S. (2021) mengatakan bahawa kekurangan pengetahuan akan menyebabkan guru kurang berkeyakinan dalam memberi penskoran, seterusnya mengakibatkan penskoran tidak diberi secara telus. Menurut kajian Hanapi, M. H. M., Zakaria, N., & Muner, S. (2021) Kekurangan dalam pengetahuan terhadap PBD ini juga akan menyebabkan guru tidak bersedia menghadapi sebarang perubahan. Malah, ia turut memberi kesan kepada perkembangan murid. Guru tidak dapat mengesan perubahan terhadap perkembangan murid seterusnya akan menyebabkan bakat atau kebolehan mereka disia-siakan.

Selain itu, kajian oleh Puteri Rothiah Megat Yahaya, (2018) di daerah Kinta Utara menunjukkan pengetahuan guru terhadap PBD membantu kesediaan mereka dalam melaksanakan PBD adalah tinggi. Begitu juga kajian oleh Sh. Siti Hauzimah Wan Omar, (2018) mendapati pengetahuan guru terhadap pelaksanaan PBD adalah tinggi. Kajian-kajian lepas menunjukkan perbezaan dapatan kajian terhadap pengetahuan guru. Kajian dari pengkaji terdahulu menjelaskan bahawa pengetahuan merupakan elemen penting dalam pelaksanaan PBD. Dengan pengetahuan, guru dapat melaksanakan PBD dengan lebih baik. Kekurangan pengetahuan akan menyebabkan guru kurang berkeyakinan dalam memberi penskoran, seterusnya mengakibatkan penskoran tidak diberi secara telus. Kekurangan dalam pengetahuan terhadap PBD ini juga akan menyebabkan guru tidak bersedia menghadapi sebarang perubahan. Malah, ia turut memberi kesan kepada perkembangan murid. Guru tidak dapat mengesan perubahan terhadap perkembangan murid seterusnya akan menyebabkan bakat atau kebolehan mereka disia-siakan.

PERMASALAHAN KAJIAN

Mulai 2019, pelaksanaan PBD dijalankan sepenuhnya dalam konteks KSSR terhadap murid-murid tahap 1 di peringkat sekolah rendah. Maka, guru-guru telah diberi tanggungjawab sepenuhnya membuat pentaksiran kepada murid semasa PdPc. Walaupun guru-guru telah mengikuti kursus dan LADAP di sekolah masing-masing tetapi mereka masih merasa kurang yakin dalam menaksir murid. Hakikatnya, konsep PBD dalam mentaksir secara formatif sudah lama dipraktikkan dalam pengajaran dan pembelajaran (PdPc). Namun, apabila ia melibatkan keputusan terhadap pentaksiran, sudah pasti membawa kebimbangan kepada guru-guru kerana mereka adalah agen pelaksana kurikulum (Kiddie, 2018). Perkara ini menimbulkan banyak persoalan. Tempoh masa hanya dua tahun pelaksanaan PBD mungkin tidak dapat membantu guru-guru mengetahui dan memahami konsep serta pelaksanaan PBD secara menyeluruh. Pelaksanaan tanpa pengetahuan akan menimbulkan masalah pada perkembangan murid. Kajian dari Kumaran Gengatharan & Azali bin Rahmat, (2019) yang menyatakan bahawa guru-guru memerlukan model pentaksiran pendidikan kesihatan untuk membantu dalam melaksanakan PBD. Ini menunjukkan bahawa guru kurang pengetahuan untuk membina item pentaksiran dalam PBD. Mereka lebih menjurus kepada mengambil soalan-soalan yang terdapat pada buku latihan atau contoh-contoh soalan lepas. Isu-isu seperti ini tidak boleh dipandang ringan kerana pelaksanaan PBD melibatkan banyak pihak.

METODOLOGI

Tujuan kajian ini adalah untuk mengenal pasti tahap kefahaman guru dalam pelaksanaan PBD. Kajian yang dijalankan dalam penyelidikan ini ialah kuantitatif berbentuk tinjauan dengan menggunakan boarang soal selidik sebagai instrumen kajian. Sampel kajian ini terdiri daripada guru-guru Sekolah Jenis Kebangsaan Tamil, Sekolah Kebangsaan dan Sekolah Pendidikan Khas di Shah Alam, Selangor. Dalam konteks kajian ini, populasi terdiri daripada 150 orang guru dari 3 buah sekolah rendah di Shah Alam, Selangor. Daripada populasi tersebut seramai 108 orang sampel dijadikan sebagai responden kajian ini. Jumlah sampel ini adalah menepati cadangan yang dibuat oleh Krejcie dan Morgan (1970) berdasarkan jadual penentuan saiz sampel yang telah dicadangkan. Menurut jadual, penyelidik telah mengambil keputusan untuk mengedarkan 108 borang soal selidik setelah mengambil kira bilangan keciciran yang mungkin berlaku semasa proses pemungutan soal selidik dibuat. Menurut Mohd Najib (2003), sampel adalah sumber untuk mendapatkan data kerana sampel sebenarnya mewakili keseluruhan populasi yang besar.

ANALISIS KAJIAN

Dapatan kajian yang diperoleh adalah merujuk kepada maklum balas responden seramai 108 orang guru daripada sekolah rendah di Shah Alam, Selangor. Borang soal selidik telah diguna pakai bagi mendapatkan data. Program SPSS Windows versi 21.0 telah digunakan untuk menganalisis data yang diperoleh bagi mendapatkan kekerapan, peratus, min dan sisihan piawai. Dapatan yang diperoleh adalah untuk menjawab semua persoalan kajian.

Analisis Persoalan Kajian: Apakah Tahap Kefahaman Guru Dalam Pelaksanaan PBD?

Nilai Min	Frekuensi	Peratus	Tahap
< 2.33			Rendah
2.34 – 3.66	33	30.6	Sederhana
> 3.66	75	69.4	Tinggi

Jadual 1.1

Jadual 1.1 menunjukkan frekuensi dan peratusan tahap tahap kefahaman guru terhadap pelaksanaan Pentaksiran Bilik Darjah (PBD)

Berdasarkan jadual 1.1, secara keseluruhan hasil analisis menunjukkan majoriti guru sekolah rendah iaitu seramai 75 orang guru (69.4%) mempunyai tahap kefahaman guru terhadap pelaksanaan Pentaksiran Bilik Darjah (PBD) yang tinggi. Manakala seramai 33 orang guru (30.6%) berada pada tahap sederhana. Secara keseluruhan tahap kefahaman guru terhadap pelaksanaan Pentaksiran Bilik Darjah (PBD) dalam PdP guru sekolah rendah adalah berada pada tahap sederhana (min=2.69, sp=0.462).

Seterusnya diuraikan secara terperinci maklum balas responden berdasarkan item-item dalam tiga aspek iaitu Objektif PBD, Matlamat PBD dan Konsep PBD.

i. Objektif PBD

Bahagian ini mempunyai empat item bagi mendapatkan maklum balas responden tentang objektif PBD. Jadual 1.2 menunjukkan skor min dan sisihan piawai bagi aspek objektif PBD dan didapati nilai min adalah antara 2.72 dan 2.81. Aspek dapat maklumat tentang objektif PBD di laman sesawang dan semasa kursus dalaman adalah berada pada tahap sederhana. Selain itu, penguasaan objektif PBD dan memberikan penerangan semula objektif PBD adalah pada tahap sederhana.

Secara keseluruhan, tahap tahap kefahaman guru terhadap pelaksanaan Pentaksiran Bilik Darjah (PBD) daripada objektif PBD adalah pada tahap sederhana (min=2.73, sp=0.445). Jadual 4.3 menunjukkan skor min dan sisihan piawai bagi aspek objektif PBD.

Aspek	Min	SP	Interpretasi
Saya dapat maklumat tentang objektif PBD di laman sesawang.	2.72	0.449	Sederhana
Saya dapat maklumat tentang objektif PBD semasa kursus dalaman.	2.80	0.404	Sederhana
Saya menguasai objektif PBD.	2.81	0.390	Sederhana
Saya boleh menerangkan	2.74	0.440	Sederhana

semula objektif PBD.

Objektif PBD (Keseluruhan) 2.73 0.445 Sederhana

Jadual 1.2 Skor min dan sisihan piawai bagi aspek Objektif PBD

Seterusnya huraian frekuensi dan peratusan bagi aspek Objektif PBD dinyatakan dalam jadual 1.3.

Nilai Min	Frekuensi	Peratus	Tahap
< 2.33			Rendah
2.34 – 3.66	29	26.9	Sederhana
> 3.66	79	73.1	Tinggi

Jadual 1.3 menunjukkan frekuensi dan peratusan keseluruhan aspek Objektif PBD

Berdasarkan jadual 1.3, hasil analisis aspek Objektif PBD menunjukkan majoriti guru iaitu seramai 79 orang guru (73.1%) mengetahui objektif PBD pada tahap yang tinggi, manakala 29 orang guru (26.9%) mempunyai tahap yang sederhana.

ii. Matlamat PBD

Bahagian ini mempunyai 4 item bagi mendapatkan maklum balas responden tentang matlamat PBD. Jadual 1.4 menunjukkan skor min dan sisihan piawai bagi aspek matlamat PBD dan didapati nilai min adalah antara 2.62 dan 2.75. Bagi item, membuatkan pentaksiran, membuatkan pelaporan murid, membuatkan pengurusan PdPc dan membuatkan penyediaan instrumen lebih terarah adalah pada tahap sederhana.

Secara keseluruhan, tahap kefahaman guru terhadap pelaksanaan Pentaksiran Bilik Darjah (PBD) daripada aspek matlamat PBD adalah tahap sederhana (min=2.70, sp=0.458). Jadual 1.4 menunjukkan skor min dan sisihan piawai bagi aspek matlamat PBD.

Aspek	Min	SP	Interpretasi
Matlamat PBD membuatkan pentaksiran saya lebih terarah.	2.75	0.435	Sederhana
Matlamat PBD membuatkan pelaporan murid saya lebih terarah.	2.75	0.429	Sederhana
Matlamat PBD membuatkan pengurusan PdPc saya lebih terarah.	2.62	0.542	Sederhana
Matlamat PBD membuatkan penyediaan instrumen saya lebih terarah.	2.69	0.501	Sederhana
Matlamat (Keseluruhan)	PBD 2.70	0.458	Sederhana

Jadual 1.4 Skor min dan sisihan piawai bagi aspek matlamat PBD

Seterusnya huraian frekuensi dan peratusan bagi aspek matlamat PBD dinyatakan dalam jadual 1.5

Nilai Min	Frekuensi	Peratus	Tahap
< 2.33			Rendah
2.34 – 3.66	32	29.6	Sederhana
> 3.66	76	70.4	Tinggi

Jadual 1.5 Frekuensi dan peratusan keseluruhan aspek matlamat PBD

Berdasarkan jadual 1.5, hasil analisis aspek matlamat PBD menunjukkan majoriti guru iaitu seramai 76 orang guru (70.4%) berada pada tahap yang tinggi, manakala 32 orang guru (29.6%) mempunyai tahap sederhana.

iii. Konsep PBD

Bahagian ini mempunyai 3 item sahaja bagi mendapatkan maklum balas responden tentang konsep PBD. Jadual 1.6 menunjukkan skor min dan sisihan piawai bagi aspek konsep PBD dan didapati nilai min adalah antara 2.61 dan 2.64. Dalam item, mempraktikkan konsep PBD, pentaksiran dibuat semasa PdPc dan pencapaian murid direkod secara berterusan berada pada tahap sederhana.

Secara keseluruhan, tahap kefahaman guru terhadap pelaksanaan Pentaksiran Bilik Darjah (PBD) daripada aspek konsep PBD adalah tahap sederhana (min=2.72, sp=0.578). Jadual 1.6 menunjukkan skor min dan sisihan piawai bagi aspek konsep PBD.

Aspek	Min	SP	Interpretasi
Saya mempraktikkan konsep PBD	2.64	0.498	Sederhana
Pentaksiran boleh dibuat semasa PdPc.	2.64	0.517	Sederhana
Pencapaian murid direkod secara berterusan	2.61	0.544	Sederhana
Konsep PBD (Keseluruhan)	2.72	0.578	Sederhana

Jadual 1.6 Skor min dan sisihan piawai bagi aspek Konsep PBD

Seterusnya huraian frekuensi dan peratusan bagi aspek konsep PBD dinyatakan dalam jadual 1.7

Nilai Min	Frekuensi	Peratus	Tahap
< 2.33	13	12.0	Rendah
2.34 – 3.66	38	35.2	Sederhana
> 3.66	57	52.8	Tinggi

Jadual 1.7 Frekuensi dan peratusan keseluruhan aspek Konsep PBD

Berdasarkan jadual 1.7, hasil analisis aspek Konsep PBD menunjukkan majoriti guru iaitu seramai 57 orang guru (57.8%) berada pada tahap yang tinggi, manakala 38 orang guru (34.2%) ada pada tahap sederhana. Seramai 13 orang guru (12.0%) berada pada tahap rendah.

KESIMPULAN

Dapatan kajian menunjukkan penguasaan guru tentang Objektif PBD adalah sederhana. Ini menunjukkan guru-guru kurang menguasai Objektif PBD yang ditetapkan oleh LPM. Walaupun terdapat pendedahan maklumat ini semasa kursus dalaman namun perkara ini tidak difokus penting oleh guru-guru dan pihak pentadbir. Oleh sebab itu, mereka tidak dapat memberikan pendedahan yang berkualiti kepada guru-guru lain. Guru-guru tidak boleh merangkan semula apa yang didapati dari kursus dalaman yang dianjurkan oleh PPD, JPN atau KPM. Oleh kerana guru-guru gagal menguasai Objektif PBD, maka tidak mustahil PBD akan dilaksanakan tanpa ala tuju yang boleh menyebabkan punca kegagalan pelaksanaan PBD di bilik darjah. Maka guru-guru harus berpeka terhadap penguasaan sepenuhnya Objektif PBD.

Pelaksanaan PBD bermatlamat untuk meningkatkan potensi murid ke tahap yang tinggi. Dapatan kajian telah menunjukkan guru-guru boleh mengenal pasti Matlamat PBD dengan baik dan kajian ini juga menunjukkan tahap Matlamat PBD adalah sederhana. Penguasaan Matlamat PBD adalah penting supaya mereka mengetahui hala tuju pelaksanaan PBD dan dapat mengelakkan mereka tersesat dari tujuan sebenar. Walaupun dapatan kajian mendapati maklumat tentang Matlamat PBD ada disampaikan semasa mengikuti kursus dalaman, LADAP, taklimat PBD, namun ia masih tidak mencapai sasaran di mana guru tidak mengambil berat tentang perkara tersebut. Guru-guru hanya mentaksir murid-murid secara ujian pensel-kertas, bersoal jawab sedangkan murid boleh mentaksir pelbagai kategori seperti main peranan, projek, permainan, bercerita dan sebagainya kerana Matlamat PBD adalah untuk memperkembangkan potensi, bakat, minat, kemahiran dan sahsiah murid dioptimumkan.

Namun begitu dapatan kajian mendapati hampir semua guru boleh mempraktikkan sepenuhnya Konsep PBD. Ini terbukti apabila enam peratus guru berada pada tahap rendah. Penguasaan Konsep PBD ini ternyata didapati semasa mengikuti kursus dalaman. Konsep pelaksanaan PBD yang paling asas perlu ketahui oleh guru-guru adalah seperti pentaksiran dikendalikan oleh guru, pelbagai instrumen dan kaedah boleh digunakan semasa pentaksiran dilaksanakan di bilik darjah. Penguasaan Konsep PBD dalam kalangan guru juga disebabkan pengalaman guru yang telah melaksanakan PBD selama hampir empat tahun sahaja. Ini menggambarkan guru-guru sudah lega dengan transformasi sistem pendidikan sedia ada. Oleh sebab semua konsep yang dilakukan oleh guru diterjemahkan semasa pelaksanaan pentaksiran, maka menjadi satu kesilapan besar apabila guru-guru mendedahkan dan melaksanakan konsep yang salah. Pihak KPM perlu sentiasa memantau dan memberi maklumat terkini tentang Konsep PBD bagi mengelakkan kesilapan penguasaan konsep oleh guru-guru.

Secara keseluruhannya, tahap kefahaman guru terhadap pelaksanaan PBD adalah berada tahap sederhana. Ini adalah disebabkan guru-guru tidak mengambil berat tentang penguasaan PBD. Penguasaan semua informasi dan dasar adalah penting supaya semua guru mempunyai arah tuju dalam menjalankan PBD.

Guru merupakan agen pelaksana yang menentukan keberhasilan sebarang perubahan yang dilaksanakan oleh KPM dalam meningkatkan sistem pendidikan negara. Pembelajaran abad ke-21 adalah salah satu usaha yang dilaksanakan oleh KPM melalui PPPM 2013-2025 dalam merealisasikan matlamat pendidikan ke arah pendidikan bertaraf dunia. Ianya sejajar dengan pelaksanaan kurikulum baru iaitu KSSR yang bermula semenjak tahun 2011 dan KSSR (Semakan) yang bermula pada tahun 2017. Oleh yang demikian, guru-guru perlu sentiasa bersedia mempersiapkan diri daripada pelbagai aspek ke arah pembentukan pendidikan abad ke-21.

RUJUKAN

- Abdul Mutalib, S. & Jamil Ahmad, J. (2012). *Pembangunan Teknik Pentaksiran Formatif dalam Subjek Bahasa Melayu Darjah Satu : Kajian Kes*. UKM, Selangor.
- Akbar Ibrahim & Siti Zaliha Reduan, (2002). *Penilaian Prestasi Berasaskan Sekolah: Pelaksanaan dan Kesediaan Guru. Kertas kerja dibentangkan di Persidangan Kebangsaan Penilaian Kemajuan Berasaskan Sekolah*. Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang.
- Aniza Ahmad & Zamri Mahamod, (2015). *Tahap Kemahiran Guru Bahasa Melayu Sekolah Menengah dalam melaksanakan Pentaksiran Berasaskan Sekolah (PBS) DI Sekolah Menengah Berdasarkan Jantina, Opsyen dan Tempat Mengajar*, Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu,5 (1):18-29.
- Azhar Abd. Hamid, (2004). *Kreativiti : Konsep Teori & Praktis* : UTM. Johor D.T
- Azizi Yahaya, Asmah Suboh, Zurihanmi Zakariya, & Fawziah Yahya, (2005). *Aplikasi Kognitif Dalam Pendidikan*. Pahang: PTS Professional Publishing Sdn. Bhd.
- Daniel Heryanto Zainal Abidin, (2000). *Penggunaan EduwebTV Dalam Pengajaran Di Kalangan Guru Bahasa Melayu Tahap 2 Sekolah Rendah*.
- Gengatharan, K., & Rahmat, A. (2019). Keperluan modul pentaksiran pendidikan kesihatan untuk guru tahap satu dalam pelaksanaan pentaksiran bilik darjah. *Jurnal Sains Sukan & Pendidikan Jasmani*, 8(2), 19-27.
- Habibah Mat Rejab. (2016). *Amalan Pentaksiran Dalam Pengajaran dan Pembelajaran Insya' Sijil Tinggi Agama Malaysia (STAM)* : Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Halimah Jamil, (2019). *Pelaksanaan Penskoran Pentaksiran Lisan Bahasa Melayu Dalam Pentaksiran Bilik Darjah*.
- Jaggil Apak & Muhamad Suhaimi Taat. (2018). Pengaruh kesediaan guru terhadap pengurusan bilik darjah abad ke-21. *Malaysia Journal of Sciences and Humanities*. Vol. 3. Issue. 4.
- Kementerian Pendidikan Malaysia , *Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Dasar Pendidikan (1 st ed Jan-Feb 2019) : Info Media , 9 Intervensi Kurangkan Beban Guru*.
- Kementerian Pendidikan Malaysia, (2001). *Pelan Induk Pembangunan Pendidikan Malaysia 2001-2010. Perancangan Bersepadu Penjana Pendidikan*, Kuala Lumpur.
- Kementerian Pendidikan Malaysia, (2012). *Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia 2013-2025*. Kuala Lumpur.
- Kementerian Pendidikan Malaysia, (2018). *Panduan Pelaksanaan Pentaksiran Bilik Darjah*. Putrajaya: Bahagian Pembangunan Kurikulum.
- Mohammad Azhar Ali & Shahrir Jamaluddin, (2007). *Amalan Pentaksiran untuk Pembelajaran di Sekolah Menengah*. Jurnal Pendidikan 27(1):19-39.
- Mohammad Najib Abdul Ghaffar, (2011). *Pembinaan dan Analisis Ujian Bilik Darjah*: UTM, Johor.
- Mohd Faizal Mohd Yunus, Samsairee Shamsuddin & Yusaini Kasiron Sisc+, (2017). *Tahap Kesedaran Guru Terhadap Kefungsian Pentaksiran Dalam Merancang Program Berimpak Tinggi*.
- Norsyuhadah Maskan, (2013). *Pelaksanaan Pentaksiran Berasaskan Sekolah (PBS) Bagi Mata Pelajaran Sains Di Sekolah Kebangsaan Daerah Pontian, Johor*.
- Peng, C.F., (2015). *Pelaksanaan Program Literasi dan Numerasi (LINUS) di Sekolah Rendah*. Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu, 5 (2), 1-11.
- Puteri Rothiah Megat Yahaya, (2018). *Amalan Pentaksiran Bilik Darjah Guru-Guru Sekolah Rendah Di Daerah Ulu Kinta (disertasi)* UPSI, Tanjong Malim.

- SH. Siti Hauzimah Wan Omar, (2018). *Pengetahuan, Kemahiran, Sikap dan Masalah Dalam Melaksanakan Pentaksiran Bilik Darjah Bahasa Melayu Di Sekolah Rendah (disertasi) UPSI, Tanjong Malim.*
- Vincent A. Pang, (2017). *Pentaksiran Dalam Bilik Darjah*
- Yates, A., & Johnston, M. (2018). The impact of school-based assessment for qualifications on teachers' conceptions of assessment. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 25(6), 638-654.
- Zamri Mahamod, Mohamed Amin Embi & Nik Mohd Rahimi Mohd Yusoff, (2010). *Pentaksiran Bilik Darjah: Panduan Untuk Guru Bahasa Melayu, Inggeris dan Arab Bangi*: Penerbit Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.